

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Planerings- och utvecklingsstab
gemensamt
Annsofi Blomquist

Regeringskansliet Utbildningsdepartementet

Sverige

YTTRANDE ÖVER REMISS AV BETÄNKANDET UTVECKLAT SAMARBETE FÖR VERKSAMHETSFÖRLAGD UTBILDNING – LÅNGSIKTIGA ÅTGÄRDER FÖR SJUKSKÖTERSKEPROGRAMMEN (SOU 2024:9)

Region Västmanland har fått möjlighet att inkomma med remissvar på betänkandet "Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning - långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen" (SOU 2024:9). Region Västmanland ställer sig i stora delar positiv till flera av förslagen i utredningen. Regionens synpunkter belyses nedan.

Kapitel 3 EU-rättslig reglering av sjuksköterskeutbildningen

Regionen håller med om att vidga begreppet klinisk utbildning i yrkeskvalifikationsdirektivet så att det också omfattar simulering, då kan utbildningens innehåll och kvalitet utvecklas utifrån aktuell kunskap. Forskning visar att simulering ger goda läranderesultat bland studenter, vilket också regionens handledare upplever, att studenter som genomfört simulering är bättre förberedda inför sin verksamhetsförlagda utbildning. För att optimera lärandet är det av vikt att simulering sker i en miljö och med situationer som efterliknar en vårdmiljö så mycket som möjligt. Regionen anser att det borde finnas ett krav på nationell likvärdighet vad en godkänd simulering bör innehålla för att uppfyllas som klinisk utbildning.

Kapitel 4 Nuläge och framtid för verksamhetsförlagd utbildning i sjuksköterskeutbildning

Regionen håller med om utredningens bedömning om att utforma en generisk modulbaserad handledarutbildning på grundnivå som ska ge en nationell likvärdighet med ett standardiserat innehåll. Utredningen tydliggör inte om utbildningen ska inkludera högskolepoäng (hp) eller inte. Idag ställer olika lärosäten olika krav i VFU avtalen, ofta 7,5 hp eller mer. Det är inte ett rimligt mål för alla som handleder att nå, utan endast de som är huvudhandledare, adjungerad klinisk adjunkt eller motsvarande roll.

Regionen ser gärna att en webbaserad utbildning för alla de som handleder i flertalet vårdprofessioner. En harmoniserad handledarutbildning kan underlätta för lärosäten samt hälso- och sjukvårdsverksamheter att få tillgång till fler utbildade handledare.

Regionen anser dock att det är av stor betydelse att det enskilda lärosätet har ansvaret för att tillse att det finns möjligheter till fördjupad handledarutbildning, så att inte vårdgivare ska vara i behov av att köpa uppdragsutbildningar.

4.2 Ökad enhetlighet i bedömningen av sjuksköterskestudenters lärande bör främjas

Regionen håller med i bedömningen i utredningen av ökad harmonisering av bedömningsmetod och bedömningskriterier kan förbättra förutsättningen för god kvalitet i VFU. Det är idag stora skillnader på innehåll i sjuksköterskeutbildningarna, vilket borde diskuteras då det även syns när regionen anställer sjuksköterskor. Det behöver finnas en bättre samstämmighet hos lärosätena då de utgår från samma examensmål, vilket även kan underlätta vid mottagande av studenter från fler lärosäten. Region ställer sig mycket tveksam till en nationell klinisk examination, utifrån tidigare erfarenheter och de utökade resurser som då krävdes från vårdgivaren.

Kapitel 5 Hinder för fler platser för verksamhetsförlagd utbildning av god kvalitet

5.1 Regionen samstämmer i utredningens hinder och åtgärdsförslag men förmodar att allvarlighetsgraden kan skifta beroende på hur uttalade de är hos de olika vårdgivarna. En utmaning för regionen som påverkar VFU är kontinuitetsproblem relaterat till intern och extern rörlighet av sjuksköterskor. Det inverkar på introduktion av nya kollegor samt utbildning av nya handledare samtidigt som hälso-och sjukvårdsuppdraget fortgår.

5.2 Regionen anser att lärosätena behöver möta upp vårdgivarens förutsättningar och utveckling för en kvalitetssäkrad VFU ska kunna genomföras.

Yrkeskvalifikationsdirektivet utökning av VFU innebär att nya verksamheter blir mottagare av studerande, inte enbart kommuner och privata utförare utan även inom regionen. Grundkompetens i att handleda saknas inom dessa verksamheter då grundutbildningen inte innehåller handledarutbildning eller pedagogik, vilket skulle underlätta för vårdgivaren om det fanns.

Det regionen kan sakna är ett vidare perspektiv på behovet av att utöka antal VFU platser. Det är allt sämre genomströmning på sjuksköterskeprogrammen endast 75% klarar utbildningen. Studenter klarar inte teorin, de klarar inte heller VFU, utan blir underkända och behöver göra om sin VFU placering, vilket innebär att de upptar en plats både två och tre gånger. Så att se över vilka förberedelser i teori, klinisk färdighet och annat stöd behöver lärosäten ge, innan student ska ut i VFU.

Kapitel 6 En reform för hållbar klinisk utbildning genom samverkan

6.1 Region Västmanland samstämmer med utredningens förslag att staten bör ingå ett nationellt avtal för vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning, VULF-avtalet.

6.2 Region Västmanland tillhör sjukvårdsregion Mellansverige där det finns två universitetssjukhus med två skilda medicinska fakulteter, viktigt med överenskommelse och tydlig uppdragsbeskrivning för att bland annat undvika

konkurrens mellan lärosäten. Regionen anser även att upprättande av kompletterande lokala avtal är av vikt med berörda lärosäten i det geografiska området vilket även skulle kunna innebära lokalt avtal med lärosäte i en annan sjukvårdsregion.

Utredningens bedömning att ett VULF avtal med precision kan styra resurser till åtgärder för att avhjälpa hinder ses också som positivt. Ett VULF avtal kan då vara mer nationellt likvärdigt för fördelning av statliga öronmärkta medel och även skapa tydliga riktlinjer.

Regionens farhåga är att finansieringen av VULF avtalet är lågt räknat. Regionen anser att VFU ersättningen ska höjas i samma utsträckning som de kostnadsintäkter lärosätet erhåller för varje student då även vårdgivaren har ökade kostnader under VFU. Exempelvis kostar det att ordna ett e-tjänstekort för en student som ska ut på VFU. Lön för Klinisk adjunkt, huvudhandledare och deras kompetensutveckling. Kostnader för Kliniskt Träningscentrum för utrustning, material och personella resurser

Kapitel 7 Ett nationellt it-stöd

Region Västmanland är positiv till att ett nationellt it-stöd skapas, så att inte varje region eller lärosäte ska skapa egna system, vilket inte är försvarbart resursmässigt. För att underlätta för både lärosäten och vårdgivare bör det nationella it-stödet omfatta samtliga hälso- och sjukvårdsutbildningar med verksamhetsförlagd utbildning. Regionen ställer sig tveksam till ett nationellt it-stöd endast för sjuksköterskestuderande. Regionen anser det viktigt med ett system där alla studerandekategorier och elever finns för en samlad bild, för att kunna säkerställa handledarkompetens och en god arbetsmiljö för alla inom respektive verksamhet.

Regionen invänder sig mot eventuell nationell styrning av fördelningen av VFU platser. Det är av vikt att kunna begränsa antal lärosäten som en region kan ta emot studerande från, för att mottagaren av student behöver ha kunskap om utbildningarnas lärandemål, bedömningskriterier och pedagogiska upplägg.

Enligt förslag så ska UKÄ ges uppdrag att ta fram ett nationellt it-stöd. En styrgrupp bör tillsättas från samtliga parter så att alla perspektiv höras och även tar hänsyn till sjukvårdshuvudmännens behov. It stödet bör möjliggöra integration till personal- och identitetssystem hos användarna, att systemet är kompatibelt med Excel vilket möjliggör underlag om VFU veckor för att kunna fakturera lärosäten, så att administration kan minskas.

Kapitel 8 Regioners och kommuners medverkan i högskoleutbildning

Regionen håller med utredningens förslag och ser inget behov av att lagstadga medverkan i utbildningen. Regionen har som vårdgivare ett utbildningsansvar och

ett behov av att erbjuda goda utbildningsmiljöer för kommande kollegor. Det ömsesidiga behovet mellan parterna ska skapa god samverkan och bör vara tillräckligt.

Utredningen har konstaterats att Lärosätena utformar i hög grad självständigt villkoren för verksamhetsförlagd utbildning genom kurs- och utbildningsplaner. Lärosätena beaktar inte vårdens förutsättningar och förändrade verksamhetsformer för att verksamhetsförlagd utbildning ska kunna genomföras optimalt. Om vårdgivaren som har ansvaret för VFU verksamheten fick påverka när, var och hur VFU planeras, så skulle fler platser kunna skapas. Fler VFU platser skulle även kunna genereras genom en ökad samverkan mellan och även inom lärosäten.

Kapitel 9 Privata vårdgivares medverkan i verksamhetsförlagd utbildning

Region Västmanland håller med utredningen att de privata vårdgivarnas medverkan i utbildningen bör främjas och inte regleras i lag. Regionen har idag välfungerande avtal, där utbildningsansvaret är ett av uppdragen med privata vårdcentraler.

Kapitel 10 Konsekvenser

Regionen anser att det i utredningen finns ett fokus på konsekvenser för lärosätena och att beskrivningen av vårdgivarnas konsekvenser är få eller saknas. Ett exempel är strategin för att öka sjuksköterskeyrkets attraktionskraft. Utredningens strategi går i korthet ut på att utöka möjligheterna till akademisk karriärstege genom att öka upp möjligheten för fler sjuksköterskor att gå över till forskning samtidigt som problemet med brist på vetenskapligt meriterad personal på lärosätena kvarstår.

Betänkandet saknar en del om hur de kontinuitetsproblem i bemanning som idag finns hos vårdgivarna ska lösas så att Det saknas dock om att strategin kan bli kontraproduktiv för vårdgivare inom hälso- och sjukvården utifrån ex. vårdgivares kontinuitetsproblem med bemanningen. Hur attrahera att sjuksköterskor stannar kvar i sitt yrke och att vi får erfarna och kunniga handledare? Så att fler VFU platser kan skapas.

Sakkunnig Annsofi Blomquist, utvecklare

För Hälso- och sjukvårdsnämnden

Lina Eriksson
Ordförande
Hälso- och sjukvårdsnämnden

Lars Almroth
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Datum
2024-06-05

Vårt diarienummer
HSF240130
Extern diarienummer
U2024/00226